

Corneliu-Liviu POPESCU

Violarea sistematică prin legi speciale a privilegiului confidențialității raporturilor dintre client și avocat

1. Noțiunea și importanța privilegiului confidențialității raporturilor dintre client și avocat

Dreptul oricărei persoane de a obține consiliere juridică și de a fi apărată de un profesionist al dreptului, care să fie independent și pe care să îl poată alege liber, face parte din dreptul la apărare, care este o componentă importantă a dreptului la un proces echitabil.

Pentru ca acest drept la apărare să fie real și efectiv, iar nu doar teoretic sau iluzoriu, este necesar ca relația dintre client și avocat să rămână confidențială. Confidențialitatea se impune pe două dimensiuni.

În primul rând, confidențialitatea este o obligație profesională pentru avocat. El este obligat să păstreze secretul relației sale profesionale cu clientul și să nu o dezvăluie terților, această obligație interzicându-i inclusiv să depună mărturie despre ceea ce a luat la cunoștință de la client în exercitarea profesiei.

În al doilea rând, confidențialitatea este o obligație pentru autoritățile publice, în special pentru organele de instrucție penală și/sau de acuzare (poliția judiciară, ministerul public, judecătorul de instrucție) și pentru instanțele judecătorești. Autoritățile au atât obligația negativă de a nu culege informații despre relația dintre avocat și client, cât și obligațiile pozitive de a proteja confidențialitatea acesteia față de alte persoane.

Confidențialitatea relației dintre client și avocat se referă, în egală măsură, la contactul direct dintre client și avocat, dar și la comunicarea la distanță dintre aceștia, orice formă ar îmbrăca ea (corespondență scrisă, telefon, fax, comunicări electronice etc.), ca și la inviolabilitatea arhivelor și sediului profesional al avocatului.

2. Fundamentul convențional și constituțional al privilegiului confidențialității raporturilor dintre client și avocat

a. Convenția europeană a drepturilor omului, interpretată și aplicată în lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, protejează confidențialitatea relației client-avocat prin art. 6 („Dreptul la un proces echitabil”) și art. 8 („Dreptul la respectarea vieții private și familiale”).

Este adevărat că aceste drepturi nu sunt absolute, ci ele sunt susceptibile de ingerințe.

Astfel, validitatea unei ingerințe în exercitarea drepturilor depinde de trei condiții cumulative.

Pe de o parte, ingerința trebuie să fie prevăzută de lege, ceea ce presupune nu numai existența unei baze în dreptul intern, ci și calitatea legii în cauză, care trebuie să fie accesibilă, previzibilă și să conțină garanții împotriva arbitrariului.

Pe de altă parte, ingerința trebuie să urmărească un scop legitim, cum ar fi protecția siguranței naționale, a ordinii publice, prevenirea infracțiunilor, protecția drepturilor altuia.

În sfârșit, ingerința trebuie să fie necesară într-o societate democratică, adică ea trebuie să răspundă unei nevoi sociale imperioase, trebuie să fie proporțională scopului urmărit și trebuie să fie justificată în mod temeinic de autoritatea care a decis-o.

Curtea de la Strasbourg acordă o importanță deosebită dreptului la un proces echitabil, deoarece acesta este intim legat de principiul preeminenței dreptului într-o societate democratică. Pe cale de consecință, ingerințele în exercitarea acestui drept, deci inclusiv a dreptului la apărare, sunt interpretate în mod strict și se află sub un control european atent. Similar, validitatea ingerințelor în dreptul la respectarea domiciliului și a corespondenței este condiționată mult mai strict atunci când este vorba de sediul profesional al unui avocat ori de corespondența dintre client și avocat.

b. La rândul său, Constituția României protejează confidențialitatea relației dintre client și avocat prin art. 21 („Accesul liber la justiție”), art. 24 („Dreptul la apărare”), art. 26 („Viața intimă, familială și privată”), art. 27 („Inviolabilitatea domiciliului”) și art. 28 („Secretul corespondenței”).

În condițiile art. 53 („Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți”), exercițiul unor drepturi poate fi restrâns numai cu îndeplinirea cumulativă a următoarelor 6 condiții: restrângerea să se facă prin lege; restrângerea să se impună pentru apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor omului, pentru desfășurarea instrucției penale, pentru prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav; restrângerea să fie necesară într-o societate democratică; restrângerea să fie proporțională cu situația care a determinat-o; restrângerea să fie aplicată în mod nediscriminatoriu; restrângerea să fie aplicată fără a aduce atingere existenței dreptului.

3. Consacrarea legală și statutară a privilegiului confidențialității raporturilor dintre client și avocat

a. Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat¹ protejează confidențialitatea relației dintre client și avocat prin art. 10, art. 33, art. 34 și art. 44 alin. (2).

Astfel, avocatul este dator să păstreze secretul profesional privitor la orice aspect al cauzei care i-a fost încredințată, cu excepția cazurilor prevăzute expres de lege.

¹ Monitorul Oficial al României nr. 113 din 6 martie 2001.

Pentru asigurarea secretului profesional, actele și lucrările cu caracter profesional aflate asupra avocatului sau în cabinetul său sunt inviolabile. Percheziționarea avocatului, a domiciliului sau a cabinetului său ori ridicarea de înscrisuri și bunuri nu poate fi făcută decât de procuror, în baza și în condițiile legii. Nu pot fi ascultate și înregistrate, cu niciun fel de mijloace tehnice, convorbirile telefonice ale avocatului și nici nu poate fi interceptată și înregistrată corespondența sa cu caracter profesional, decât în condițiile și cu procedura prevăzute de lege.

Contactul dintre avocat și clientul său nu poate fi stânjenit sau controlat, direct sau indirect, de niciun organ al statului. În cazul în care clientul se află în stare de arest sau detenție, administrația locului de arest sau detenție are obligația de a lua măsurile necesare pentru respectarea acestor drepturi.

Avocatul nu poate fi ascultat ca martor și nu poate furniza relații niciunei autorități sau persoane cu privire la cauza care i-a fost încredințată, decât dacă are dezlegarea prealabilă, expresă și scrisă din partea tuturor clienților săi interesați în cauză.

b. Aceste dispoziții legale sunt dezvoltate prin Statutul profesiei de avocat², în art. 1 alin. (2) lit. e), art. 6 alin. (1), art. 8, art. 9, art. 10, art. 118, art. 119 alin. (2) și (3), art. 122, art. 139 alin. (4), art. 142 alin. (3), art. 165 alin. (1) lit. c) și g) și art. 215.

Păstrarea secretului profesional este unul dintre principiile fundamentale ale exercitării profesiei de avocat.

Relațiile dintre avocat și client se bazează, între altele, pe confidențialitate. Avocatul este confidentul clientului în legătură cu cazul încredințat. Confidențialitatea și secretul profesional garantează încrederea în avocat și constituie obligații fundamentale ale avocatului. Avocatul este obligat să respecte secretul profesional în privința strategiilor, tacticilor și acțiunilor preconizate și desfășurate pentru client.

Secretul profesional este de ordine publică. Avocatul este dator să păstreze secretul profesional privitor la orice aspect al cauzei care i-a fost încredințată. Avocatul nu poate fi obligat în nicio circumstanță și de nicio persoană să divulge secretul profesional. Avocatul nu poate fi dezlegat de secretul profesional nici de clientul său, nici de o altă autoritate sau persoană, cu excepția cazurilor în care avocatul este urmărit penal sau disciplinar ori atunci când există o contestație privind onorariile convenite, dar exclusiv pentru necesități stricte pentru apărarea sa. Obligația de a păstra secretul profesional nu îl împiedică pe avocat să folosească informațiile cu privire la un fost client, dacă acestea au devenit publice. Nerespectarea secretului profesional constituie abatere disciplinară gravă.

Obligația de a păstra secretul profesional este absolută și nelimitată în timp. Ea se întinde asupra tuturor activităților avocatului, ale asociațiilor săi, ale avocaților colaboratori, ale avocaților salariați în cadrul formei de exercitare a profesiei, inclusiv asupra raporturilor cu alți avocați. Obligația de a păstra secretul profesional revine și persoanelor cu care avocatul conlucrează în exercitarea profesiei, precum și salariaților săi, avocatul fiind dator să le aducă la cunoștință această obligație. Obligația

² Monitorul Oficial al României nr. 45 din 13 ianuarie 2005.

de a păstra secretul profesional revine tuturor organelor profesiei de avocat și salariaților acestora cu privire la informațiile cunoscute în exercitarea funcțiilor și obligațiilor ce le revin.

Orice comunicare sau corespondență profesională între avocați, între avocat și client sau între avocat și organele profesiei, indiferent de forma în care a fost făcută, este confidențială. În relațiile cu avocații înscriși într-un barou dintr-un stat membru al Uniunii Europene, avocatul este obligat să respecte dispozițiile speciale prevăzute în Codul deontologic al avocaților din Uniunea Europeană. În relațiile cu un avocat înscris într-un barou din afara Uniunii Europene, avocatul trebuie să se asigure, înainte de a schimba informații confidențiale, că în țara în care își exercită profesia confratele străin există norme ce permit asigurarea confidențialității corespondenței, iar în caz contrar să încheie un acord de confidențialitate sau să îl întrebe pe clientul său dacă acceptă, în scris, riscul unui schimb de informații neconfidențiale. Corespondența și informațiile transmise între avocați sau dintre avocat și client, indiferent de tipul de suport, nu pot fi în niciun caz aduse ca probe în justiție și nu pot fi lipsite de caracterul confidențial.

Avocatul trebuie să se abțină să se mai ocupe de cauzele tuturor clienților implicați, atunci când secretul profesional riscă să fie violat. Avocatul nu poate accepta o cauză a unui nou client, dacă secretul informațiilor încredințate de un client anterior riscă să fie afectat sau atunci când cunoașterea de avocat a cauzelor unui client anterior îl favorizează nejustificat pe noul client. Cu excepția unui acord între părți, avocatul trebuie să se abțină de la a se ocupa de cauzele tuturor clienților implicați, atunci când secretul profesional riscă să fie violat. Între clienții reprezentați în comun, regula confidențialității nu se aplică.

Divulgarea, achiziționarea sau folosirea unei informații confidențiale de un avocat sau colaboratori ori angajați ai acestuia, fără consimțământul deținătorului legitim și într-un mod contrar uzanțelor cinstite, ca și oferirea, promiterea sau acordarea, mijlocit sau nemijlocit, de daruri ori alte avantaje asociatului, colaboratorului ori salariatului unui avocat, pentru ca aceștia să divulge informații confidențiale, constituie concurență neloială și este interzisă, reprezentând abatere disciplinară gravă.

Sediul profesional și celelalte spații în care avocatul își desfășoară activitatea profesională trebuie să asigure păstrarea secretului profesional. Secretul profesional vizează toate informațiile și datele de orice tip, în orice formă și pe orice suport, furnizate avocatului de client în scopul acordării asistenței juridice și în legătură cu care clientul a solicitat păstrarea confidențialității, precum și orice documente redactate de avocat, care conțin sau se fundamentează pe informațiile sau datele furnizate de client în scopul acordării asistenței juridice și a căror confidențialitate a fost solicitată de client. În scopul asigurării secretului profesional, avocatul păstrează lucrările numai la sediul profesional sau în spațiile avizate în acest sens de consiliul baroului, sediul profesional putând fi situat și în locuința avocatului. Actele și lucrările cu caracter profesional sunt inviolabile. Pentru asigurarea secretului profesional, avocatul are obligația să se opună la percheziționarea domiciliului, a sediului profesional principal, secundar și a biroului de lucru, precum și la percheziția corporală, cu privire la actele sau lucrările sau lucrările cu caracter profesional aflate în respectivele locuri sau asupra sa. Avocatul este obligat să se opună și la ridicarea

înscrierilor și bunurilor constând din acte și lucrări cu caracter profesional, dacă nu sunt îndeplinite condițiile din Legea nr. 51/1995. Avocatul are obligația ca, de îndată, să încunoștințeze despre cele întâmplate pe decanul baroului.

c. Potrivit art. 196 C. pen., divulgarea secretului profesional constituie infracțiune.

d. Ca derogări de la aceste norme generale de protecție a confidențialității relației dintre client și avocat, norme juridice în materie se regăsesc atât în dreptul comun, cât și în legislația specială privind: securitatea națională; terorismul; spălarea banilor; criminalitatea organizată; traficul de ființe umane; traficul de droguri; corupția; domeniul fiscal.

Formele de ingerințe privesc: obligația avocatului de a divulga informații; accesul autorităților publice la informațiile deținute de avocat (spre exemplu, prin folosirea investigatorilor acoperiți ori prin controlul conturilor bancare); interceptarea comunicațiilor la distanță dintre client și avocat.

4. Ingerințe legale în privilegiul confidențialității raporturilor dintre client și avocat sub forma obligației avocatului de a divulga informații

a. În temeiul Legii nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului³, orice persoană fizică având cunoștință despre date și indicii privind comiterea, favorizarea ori finanțarea actelor de terorism are obligația să sesizeze de îndată autoritățile competente în domeniu.

b. Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism⁴ conține obligații de informare a Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor.

Intră sub incidența legii *avocații*, în cazul în care acordă asistență în întocmirea sau perfectarea de operațiuni pentru clienții lor privind cumpărarea ori vânzarea de bunuri imobile, acțiuni sau părți sociale ori elemente ale fondului de comerț, administrarea instrumentelor financiare sau a altor bunuri ale clienților, constituirea sau administrarea de conturi bancare, de economii ori de instrumente financiare, organizarea procesului de subscriere a aporturilor necesare constituirii, funcționării sau administrării unei societăți comerciale, constituirea, administrarea ori conducerea societăților comerciale, organismelor de plasament colectiv în valori mobiliare sau a altor structuri similare, precum și în cazul în care își reprezintă clienții în orice operațiune cu caracter financiar ori vizând bunuri imobile.

De îndată ce avocatul are suspiciuni că o operațiune ce urmează să fie efectuată are ca scop spălarea banilor sau finanțarea actelor de terorism, el are obligația să sesizeze imediat Oficiul. Avocatul va raporta Oficiului, în cel mult 24 de ore, efectuarea operațiunilor cu sume în numerar, în lei sau în valută, a căror limită minimă

³ Monitorul Oficial al României nr. 1161 din 8 decembrie 2004.

⁴ Monitorul Oficial al României nr. 904 din 12 decembrie 2002.

reprezintă echivalentul în lei a 10.000 Euro, indiferent dacă tranzacția se realizează prin una sau mai multe operațiuni legate între ele, inclusiv în cazul transferurilor externe în și din conturi pentru sume a căror limită minimă este echivalentul în lei a 10.000 Euro.

Avocatul nu are obligația de a raporta către Oficiu informațiile pe care le primește sau le obține de la unul dintre clienții săi în cursul determinării situației juridice a acestuia sau al apărării ori reprezentării acestuia în cadrul unor proceduri judiciare ori în legătură cu acestea, inclusiv al acordării de consultanță cu privire la declanșarea unor proceduri judiciare, potrivit legii, indiferent dacă aceste informații au fost primite sau obținute înainte, în timpul ori după încheierea procedurilor.

Avocatul care are cunoștință că o operațiune ce urmează să fie efectuată are ca scop spălarea banilor poate să efectueze operațiunea fără informarea prealabilă a Oficiului, dacă tranzacția se impune a fi efectuată imediat sau dacă neefectuarea ei ar zădărnici eforturile de urmărire a beneficiarilor tranzacției suspecte. Avocatul este obligat însă să informeze Oficiul de îndată, dar nu mai târziu de 24 de ore, despre tranzacția efectuată, precizând și motivul pentru care nu a făcut informarea.

Avocatul care constată că o operațiune sau mai multe operațiuni care au fost efectuate în contul unui client prezintă indicii de anomalie pentru activitatea acestui client ori pentru tipul operațiunii în cauză trebuie să sesizeze de îndată Oficiul, dacă există suspiciuni că abaterile de la normalitate au ca scop spălarea banilor sau finanțarea actelor de terorism.

Oficiul poate cere avocatului datele și informațiile necesare îndeplinirii atribuțiilor stabilite de lege. Informațiile în legătură cu sesizările primite sunt prelucrate și utilizate în cadrul Oficiului în regim de confidențialitate. Avocatul este obligat să transmită Oficiului datele și informațiile solicitate, în termen de 30 de zile de la data primirii cererii. Secretul profesional la care sunt ținute avocații nu este opozabil Oficiului.

Avocatul are obligația să stabilească identitatea clienților la inițierea unor relații de afaceri, deschiderea unor conturi sau oferirea unor servicii. În cazul în care există vreo îndoială asupra împrejurării că un client acționează în nume sau în interes propriu sau dacă este cert că acesta nu acționează în nume sau în interes propriu, avocatul are obligația să ia toate măsurile rezonabile pentru a obține date despre identitatea reală a persoanei în numele sau în interesul căreia acționează acest client, inclusiv de la Oficiu. Obligația de identificare a clienților este necesară și în cazul altor operațiuni, a căror valoare minimă reprezintă echivalentul în lei a 10.000 Euro, indiferent dacă tranzacția se desfășoară prin una sau mai multe operațiuni legate între ele. De îndată ce există o suspiciune că prin operațiune se urmărește spălarea banilor sau finanțarea actelor de terorism, avocatul va proceda la identificarea clienților și a persoanelor în numele sau în interesul cărora aceștia acționează, chiar dacă valoarea operațiunii este mai mică decât limita minimă prevăzută. Când suma nu este cunoscută în momentul acceptării tranzacției, avocatul va proceda la identificarea de îndată a clienților, atunci când este informat despre valoarea tranzacției și când a stabilit că a fost atinsă limita minimă. Aceste obligații există și pentru operațiunile desfășurate între persoane care nu sunt prezente fizic la efectuarea acestora.

În fiecare caz în care identitatea este solicitată potrivit prevederilor legii, avocatul care are obligația identificării clientului va păstra o copie după document, ca dovadă de identitate sau referințe de identitate, pentru o perioadă de 5 ani, începând cu data când se încheie relația cu clientul. Avocatul va păstra evidențele secundare sau operative și înregistrările tuturor operațiunilor financiare care fac obiectul legii, pentru o perioadă de 5 ani de la efectuarea fiecărei operațiuni, într-o formă corespunzătoare, pentru a putea fi folosite ca mijloace de probă în justiție.

Avocatul are obligația de a întocmi pentru fiecare tranzacție suspectă un raport scris, în forma stabilită de Oficiu, care va fi transmis imediat acestuia.

Avocatul are obligația de a nu transmite, în afara condițiilor prevăzute de lege, informațiile deținute în legătură cu spălarea banilor și finanțarea actelor de terorism și de a nu avertiza clienții cu privire la sesizarea Oficiului.

Transmiterea cu bună-credință de informații de către avocat nu poate atrage răspunderea disciplinară, civilă sau penală a acestuia.

Avocații, precum și structurile de conducere ale profesiei trebuie să stabilească proceduri și metode adecvate de control intern, pentru a preveni și a împiedica spălarea banilor și finanțarea actelor de terorism, și trebuie să asigure instruirea angajaților pentru recunoașterea operațiunilor care pot fi legate de spălarea banilor sau de finanțarea actelor de terorism și luarea măsurilor imediate ce se impun în asemenea situații. Uniunea Națională a Barourilor din România are obligația să încheie cu Oficiul un protocol de colaborare.

Modul de aplicare a prevederilor legii se verifică și se controlează, în cadrul atribuțiilor de serviciu, de următoarele autorități sau structuri: autoritățile cu atribuții de control financiar, potrivit legii; Oficiu; structurile de conducere ale profesiei. Când din datele obținute rezultă suspiciuni de spălare a banilor, de finanțare a actelor de terorism sau alte încălcări ale dispozițiilor legii, aceste autorități și structuri vor informa de îndată Oficiul. Oficiul poate efectua verificări și controale comune cu aceste autorități la avocați.

Oficiul procedează la analizarea și prelucrarea informațiilor, iar atunci când se constată existența unor indicii temeinice de spălare a banilor sau de finanțare a actelor de terorism sesizează de îndată Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. În situația în care se constată finanțarea unor acte de terorism, el sesizează de îndată și Serviciul Român de Informații cu privire la operațiunile suspecte de finanțare a actelor de terorism. Dacă, în urma analizării și prelucrării informațiilor primite de Oficiu nu se constată existența unor indicii temeinice de spălare a banilor sau de finanțare a actelor de terorism, Oficiul păstrează informațiile în evidență. Dacă informațiile nu sunt completate timp de 10 ani, ele se clasează în cadrul Oficiului. Oficiul poate face schimb de informații, în baza reciprocității, cu instituții străine care au funcții asemănătoare și care au obligația păstrării secretului în condiții similare, dacă asemenea comunicări sunt făcute în scopul prevenirii și combaterii spălării banilor sau a finanțării actelor de terorism.

Personalul Oficiului are obligația de a nu transmite informațiile primite în timpul activității decât în condițiile legii. Obligația se menține și după încetarea funcției, pe o durată de 5 ani. Este interzisă folosirea în scop personal de către salariații Oficiului și de avocați a informațiilor primite, atât în timpul activității, cât și după încetarea acesteia.

În cazul infracțiunilor privind spălarea de bani, precum și în cazul infracțiunii de finanțare a actelor de terorism, secretul bancar și secretul profesional nu sunt opozabile organelor de urmărire penală și nici instanțelor de judecată. Datele și informațiile solicitate de procuror sau de instanța de judecată se comunică de către avocați, la cererea scrisă a organelor de cercetare penală, cu autorizarea procurorului sau a instanței.

c. Conform Legii nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate⁵, în cazul infracțiunilor de crimă organizată, secretul bancar și cel profesional, cu excepția secretului profesional al avocatului exercitat în condițiile legii, nu sunt opozabile procurorului, după începerea urmăririi penale, și nici instanței de judecată. Datele și informațiile se solicită în scris, în cursul urmăririi penale de procuror, pe baza autorizației motivate a procurorului anume desemnat de procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel, iar în cursul judecării de instanță.

d. Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție⁶ prevede că secretul bancar și cel profesional, cu excepția secretului profesional al avocatului exercitat în condițiile legii, nu sunt opozabile procurorului, după începerea urmăririi penale, și nici instanței de judecată. Datele și informațiile solicitate de procuror sau de instanța de judecată se comunică la cererea procurorului, în cursul urmăririi penale, sau a instanței, în cursul judecării.

e. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002 privind Departamentul Național Anticorupție⁷ dispune că, după începerea urmăririi penale secretul bancar și cel profesional nu sunt opozabile procurorilor Direcției Naționale Anticorupție. Datele și informațiile solicitate de procuror se comunică la cererea acestuia. Aceste norme se aplică în mod corespunzător și cu privire la instanța de judecată.

f. Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal⁸ prevede că, în vederea clarificării și stabilirii reale a situației fiscale a contribuabililor, compartimentele de specialitate ale autorităților administrației publice locale au competența de a solicita informații și documente cu relevanță fiscală sau pentru identificarea contribuabililor sau a materiei taxabile sau impozabile, iar avocații au obligația furnizării acestora fără plată.

5. Ingerințe legale în privilegiul confidențialității raporturilor dintre client și avocat sub forma accesului autorităților publice la informațiile deținute de avocat

a. Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României⁹ prevede că în cazul amenințărilor la adresa siguranței naționale a României se poate solicita procurorului, în

⁵ Monitorul Oficial al României nr. 50 din 29 ianuarie 2003.

⁶ Monitorul Oficial al României nr. 219 din 18 mai 2000, cu modificările ulterioare.

⁷ Monitorul Oficial al României nr. 244 din 11 aprilie 2002, cu modificările ulterioare.

⁸ Monitorul Oficial al României nr. 927 din 23 decembrie 2003, cu modificările ulterioare.

⁹ Monitorul Oficial al României nr. 163 din 7 august 1991.

cazuri justificate, cu respectarea prevederilor Codului de procedură penală, autorizarea efectuării unor acte, în scopul culegerii de informații, constând în: căutarea unor informații, documente sau înscrisuri pentru a căror obținere este necesar accesul într-un loc, la un obiect sau deschiderea unui obiect; ridicarea și repunerea la loc a unui obiect sau document, examinarea lui, extragerea informațiilor pe care acestea le conțin, cât și înregistrarea, copierea sau obținerea de extrase prin orice procedee; instalarea de obiecte, întreținerea și ridicarea acestora din locurile în care au fost depuse.

Actul de autorizare se emite la cererea organelor cu atribuții în domeniul siguranței naționale, de procurori anume desemnați de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

În cazul în care procurorul constată că respectiva cerere este justificată, emite un mandat care trebuie să conțină: aprobarea pentru categoriile de comunicații care pot fi interceptate, categoriile de informații, documente sau obiecte care pot fi obținute; identitatea persoanei, dacă este cunoscută, ale cărei comunicații trebuie interceptate ori care se află în posesia datelor, informațiilor, documentelor sau obiectelor ce trebuie obținute; organul împuternicit cu executarea; descrierea generală a locului în care urmează a fi executat mandatul; durata de valabilitate a mandatului.

Durata de valabilitate a mandatului nu poate depăși 6 luni. În cazurile întemeiate, procurorul general poate prelungi, la cerere, durata mandatului, fără a se putea depăși, de fiecare dată, 3 luni.

Mandatul emis conferă titularilor sau categoriilor de persoane împuternicite dreptul de a deține și folosi, fără a uza de mijloace de constrângere fizică sau morală, mijloacele adecvate pentru executarea actelor autorizate și de a fi asistate de persoanele a căror prezență este considerată necesară.

În situațiile care impun înlăturarea unor pericole iminente pentru siguranța națională, se pot întreprinde aceste activități chiar fără autorizarea prevăzută de lege, aceasta urmând a fi solicitată de îndată ce există posibilitatea, dar nu mai târziu de 48 de ore.

b. În temeiul Legii nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, orice persoană fizică având cunoștință despre date și indicii privind comiterea, favorizarea ori finanțarea actelor de terorism are obligația să permită accesul reprezentanților autorităților competente în imobile, precum și la datele și informațiile care au legătură cu actele de terorism.

Faptele de terorism constituie temeiul legal pentru a se propune procurorului, de către organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale, în cazuri justificate, să solicite autorizarea efectuării unor activități în scopul culegerii de informații, constând în: căutarea unor informații, documente sau înscrisuri pentru a căror obținere este necesar accesul într-un loc, la un obiect sau deschiderea unui obiect; ridicarea și repunerea la loc a unui obiect sau document, examinarea lui, extragerea informațiilor pe care acestea le conțin, cât și înregistrarea, copierea sau obținerea de extrase prin orice procedee; instalarea de obiecte, întreținerea și ridicarea acestora din locurile în care au fost depuse.

Propunerea se înaintează procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și se examinează, sub aspectul temeiniciei și legalității, de procurori anume desemnați de acesta. Dacă se apreciază că propunerea este întemeiată și sunt întrunite toate condițiile prevăzute de lege, procurorul general sau înlocuitorul de drept al acestuia solicită președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție autorizarea activităților propuse. Solicitarea este examinată în camera de consiliu de judecători anume desemnați de președinte, care o admit sau o resping motivat, prin încheiere.

Durata de valabilitate a mandatului nu poate depăși 6 luni. În cazuri întemeiate, judecători anume desemnați de președinte pot prelungi, la cerere, durata mandatului, fiecare prelungire neputând depăși 3 luni.

În situații deosebite care impun înlăturarea unor pericole iminente pentru securitatea națională, organele de stat cu atribuții în domeniu pot efectua aceste activități fără autorizarea cerută de lege, urmând ca solicitarea să fie înaintată de îndată ce este posibil, dar nu mai târziu de 48 de ore.

c. Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism permite ca, atunci când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea infracțiunii de spălare a banilor sau de finanțare a actelor de terorism, în scopul strângerii de probe sau al identificării făptuitorului, să fie dispusă punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora. Măsura poate fi dispusă de procuror pe o durată de cel mult 30 de zile. Pentru motive temeinice, această măsură poate fi prelungită de procuror prin ordonanță motivată, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile. Durata maximă a măsurii dispuse este de 4 luni.

Când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea infracțiunii de spălare a banilor sau de finanțare a actelor de terorism, în scopul strângerii de probe sau al identificării făptuitorului, să fie dispus accesul la sisteme informatice. Măsura poate fi dispusă de judecător, în condițiile Codului de procedură penală.

De asemenea, procurorul poate dispune să i se comunice înscrisuri, documente bancare, financiare ori contabile.

În cazul în care există indicii temeinice și concrete că s-a săvârșit sau că se pregătește săvârșirea unei infracțiuni de spălare a banilor ori de finanțare a actelor de terorism, care nu poate fi descoperită sau ai cărei făptuitori nu pot fi identificați prin alte mijloace, pot fi folosiți, în vederea strângerii datelor privind existența infracțiunii și identificarea făptuitorilor, investigatori sub acoperire, în condițiile prevăzute de Codul de procedură penală.

d. Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate dispune că atunci când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea infracțiunilor de crimă organizată, în scopul strângerii de probe sau al identificării făptuitorilor, procurorul poate dispune, pe o durată de cel mult 30 de zile: punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora; punerea sub supraveghere sau accesul la sisteme informaționale. Pentru motive temeinice, măsurile pot fi

prelungite de procuror, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile. Dispozițiile Codului de procedură penală sunt aplicabile.

Procurorul poate dispune să i se transmită înscrisuri, documente bancare, financiare sau contabile.

Procurorul desemnat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție poate autoriza, la solicitarea instituțiilor sau a organelor legal abilitate, efectuarea de livrări supravegheate, cu sau fără sustragerea ori substituirea totală sau parțială a bunurilor care fac obiectul livrării.

În cazul în care există indicii temeinice că s-a săvârșit ori se pregătește săvârșirea unei infracțiuni grave de către unul sau mai mulți membri ai unui grup infracțional organizat, care nu poate fi descoperită sau ai cărei făptuitori nu pot fi identificați prin alte mijloace, pot fi folosiți, în vederea strângerii datelor privind săvârșirea infracțiunii și identificarea făptuitorilor, polițiști sub acoperire din cadrul structurilor specializate ale Ministerului Administrației și Internelor. Autorizarea pentru folosirea polițiștilor sub acoperire se dă de procurorul desemnat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau, după caz, de procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel.

În situații excepționale, dacă există indicii temeinice că s-a săvârșit ori că se pregătește săvârșirea unei infracțiuni grave de către unul sau mai mulți membri ai unui grup infracțional organizat, care nu poate fi descoperită sau ai cărei făptuitori nu pot fi identificați prin alte mijloace, pot fi folosiți informatori în vederea strângerii datelor privind săvârșirea infracțiunii și identificarea făptuitorilor.

e. În temeiul Legii nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane¹⁰, în vederea strângerii datelor necesare începerii urmăririi penale pot fi folosiți investigatori sub acoperire, în condițiile legii.

f. Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri¹¹ stipulează că Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție poate autoriza, la solicitarea instituțiilor sau organelor legal abilitate, efectuarea de livrări supravegheate, cu sau fără substituirea totală a drogurilor ori a precursorilor.

Procurorul poate autoriza folosirea investigatorilor acoperiți pentru descoperirea faptelor, identificarea autorilor și obținerea mijloacelor de probă, în situațiile în care există indicii temeinice că a fost săvârșită sau că se pregătește comiterea unei infracțiuni de trafic de droguri. Autorizarea este dată în formă scrisă pentru o perioadă de cel mult 60 de zile și poate fi prelungită pentru motive temeinic justificate, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile.

Polițiștii din formațiunile de specialitate, care acționează ca investigatori acoperiți, precum și colaboratorii acestora pot procura droguri, substanțe chimice, esențiale și precursori, cu autorizarea prealabilă a procurorului, în vederea descoperirii

¹⁰ Monitorul Oficial al României nr. 783 din 11 decembrie 2001, cu modificările ulterioare.

¹¹ Monitorul Oficial al României nr. 362 din 3 august 2000, cu modificările ulterioare.

activităților infracționale și a identificării persoanelor implicate în astfel de activități. Actele încheiate de polițiștii și colaboratorii acestora pot constitui mijloace de probă.

g. În temeiul Legii nr. 508/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea în cadrul Ministerului Public a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism¹², această Direcție este autorizată să dețină și să folosească mijloace adecvate pentru verificarea, prelucrarea, stocarea și descoperirea informațiilor privitoare la infracțiunile date în competența sa, potrivit legii. Orice date și informații ce excedează competenței se transmit autorităților abilitate prin lege.

Când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea uneia din infracțiunile de competența Direcției, în scopul strângerii de probe sau al identificării făptuitorului, pot fi dispuse următoarele măsuri: punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora; accesul la sisteme informatice. Prima măsură poate fi dispusă de procurorii Direcției pe o durată de cel mult 30 de zile, iar pentru motive temeinice ea poate fi prelungită de procuror pentru o durată de 30 de zile, durata maximă a măsurii dispuse fiind de 4 luni. Cea de-a doua măsură poate fi dispusă de judecător, în condițiile Codului de procedură penală.

Procurorii Direcției pot dispune să li se comunice înscrisuri, documente bancare, financiare ori contabile.

Verificarea conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora poate fi efectuată numai la cererea procurorului-șef al Direcției sau a procurorului anume desemnat de acesta.

În cazul în care există indicii temeinice că s-a săvârșit ori se pregătește săvârșirea unei infracțiuni de competența Direcției, care nu poate fi descoperită sau făptuitorii nu pot fi identificați prin alte mijloace, pot fi folosiți, în vederea strângerii datelor privind existența infracțiunii și identificarea persoanelor față de care există presupunerea că au săvârșit o infracțiune, investigatori sub acoperire sau colaboratori și informatori ai poliției judiciare, în condițiile Codului de procedură penală. Investigatorii sub acoperire sunt ofițeri sau agenți de poliție judiciară special desemnați în acest scop și pot efectua investigații numai cu autorizarea motivată a procurorului anume desemnat de procurorul-șef al Direcției.

h. Potrivit Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, în cazul în care există indicii temeinice și concrete că s-a săvârșit sau că se pregătește săvârșirea de către un funcționar a unei infracțiuni de corupție, procurorul poate autoriza folosirea investigatorilor sub acoperire sau a investigatorilor cu identitate reală, în scopul descoperirii faptelor, identificării făptuitorilor și obținerii mijloacelor de probă. Investigatorii sub acoperire sunt lucrători operativi din cadrul poliției judiciare, anume desemnați în acest scop, în condițiile legii. Investigatorii cu identitate reală sunt lucrători operativi din cadrul poliției judiciare. Autorizarea folosirii investigatorilor sub acoperire sau a investigatorilor cu identitate reală este dată prin ordonanță motivată de procurorul competent să efectueze urmărirea penală, pentru o perioadă de cel mult 30 de zile, care poate fi prelungită motivat numai dacă temeiurile care au determinat autorizarea se mențin. Fiecare prelungire

¹² Monitorul Oficial al României nr. 1089 din 23 noiembrie 2004.

nu poate depăși 30 de zile, iar durata totală a autorizării, în aceeași cauză și cu privire la aceeași persoană, nu poate depăși 4 luni. Investigatorii sub acoperire sau investigatorii cu identitate reală pot fi autorizați să promită, să ofere sau, după caz, să dea bani ori alte foloase unui funcționar. Procesele-verbale încheiate de investigatorii sub acoperire sau de investigatorii cu identitate reală cu privire la activitățile desfășurate și autorizate pot constitui mijloace de probă și pot fi folosite numai în cauza penală în care a fost dată autorizarea. Identitatea reală a investigatorilor sub acoperire nu poate fi dezvăluită în timpul ori după terminarea acțiunii acestora. Procurorul competent să autorizeze folosirea unui investigator sub acoperire are dreptul să-i cunoască adevărata identitate, cu respectarea secretului profesional. Investigatorii sub acoperire sau investigatorii cu identitate reală pot fi audiați ca martori în condițiile Codului de procedură penală.

Când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea unei infracțiuni de corupție, în scopul strângerii de probe sau al identificării făptuitorului, procurorul poate să autorizeze motivat, pe o durată de cel mult 30 de zile, punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora, accesul la sisteme informaționale, precum și comunicarea de înregistrări, documente bancare, financiare ori contabile. Pentru motive temeinice autorizarea poate fi prelungită, în aceleași condiții, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile. Durata maximă a măsurilor autorizate este de 4 luni. În cursul judecății, instanța poate dispune prelungirea măsurilor, prin încheiere motivată. Acestor măsuri le sunt aplicabile dispozițiile corespunzătoare din Codul de procedură penală.

i. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002 privind Departamentul Național Anticorupție prevede că Direcția este autorizată să dețină și să folosească mijloace adecvate pentru obținerea, verificarea, prelucrarea și stocarea informațiilor privitoare la faptele de corupție. Orice informație cu valoare operativă de altă natură se transmite de îndată autorităților abilitate prin lege, pentru verificarea și valorificarea acesteia.

Când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea uneia dintre infracțiunile de corupție, în scopul strângerii de probe sau al identificării făptuitorului, pot fi dispuse: punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora; accesul la sisteme informaționale. Măsurile pot fi dispuse de procurorii Direcției, pe o durată de cel mult 30 de zile. Pentru motive temeinice, măsurile pot fi prelungite de procuror, prin ordonanță, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile. Durata maximă a măsurilor dispuse este de 4 luni. Procurorii Direcției pot dispune să li se comunice înregistrări, documente bancare, financiare ori contabile.

Verificarea conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora se realizează numai la cererea procurorului din cadrul Direcției care efectuează urmărirea penală.

Persoanele care efectuează urmărirea penală, specialiștii Direcției, precum și personalul auxiliar de specialitate sunt obligați să respecte secretul profesional cu privire la datele și informațiile obținute în această calitate.

6. Ingerințe legale în privilegiul confidențialității raporturilor dintre client și avocat sub forma interceptării comunicațiilor dintre aceștia

a. Cu caracter general, Codul de procedură penală, în forma modificată prin Legea nr. 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi¹³, prin art. 91¹ alin. (6), prevede că înregistrarea convorbirilor dintre avocat și partea pe care o reprezintă sau o asistă în proces nu poate fi folosită ca mijloc de probă decât dacă din cuprinsul acesteia rezultă date sau informații concludente și utile privitoare la pregătirea sau săvârșirea de către avocat a unei infracțiuni pentru care se poate autoriza interceptarea și înregistrarea convorbirilor sau comunicărilor efectuate prin telefon sau prin orice mijloc electronic de comunicare.

b. Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României prevede că în cazul amenințărilor la adresa siguranței naționale a României se poate solicita procurorului, în cazuri justificate, cu respectarea prevederilor Codului de procedură penală, în scopul culegerii de informații, autorizarea interceptării comunicațiilor.

Actul de autorizare se emite la cererea organelor cu atribuții în domeniul siguranței naționale, de procurori anume desemnați de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Durata de valabilitate a mandatului nu poate depăși 6 luni. În cazuri întemeiate procurorul general poate prelungi, la cerere, durata mandatului, fără a se putea depăși, de fiecare dată, 3 luni.

În situațiile care impun înlăturarea unor pericole iminente pentru siguranța națională, se pot întreprinde aceste activități chiar fără autorizarea prevăzută de lege, aceasta urmând a fi solicitată de îndată ce există posibilitatea, dar nu mai târziu de 48 de ore.

c. În temeiul Legii nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, faptele de terorism constituie temeiul legal pentru a se propune procurorului, de organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale, în cazuri justificate, în scopul culegerii de informații, să solicite autorizarea interceptării și înregistrării comunicațiilor.

Propunerea se înaintează procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și se examinează, sub aspectul temeiniciei și legalității, de procurori anume desemnați de acesta. Dacă se apreciază că propunerea este întemeiată și sunt întrunite toate condițiile prevăzute de lege, procurorul general sau înlocuitorul de drept al acestuia solicită președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție autorizarea activităților propuse. Solicitarea este examinată în camera de consiliu de judecători anume desemnați de președinte, care o admit sau o resping motivat, prin încheiere.

¹³ Monitorul Oficial al României nr. 677 din 7 august 2006.

Durata de valabilitate a mandatului nu poate depăși 6 luni. În cazuri întemeiate, judecătorii anume desemnați de președinte pot prelungi, la cerere, durata mandatului, fiecare prelungire neputând depăși 3 luni.

În situații deosebite care impune înlăturarea unor pericole iminente pentru securitatea națională, organele de stat cu atribuții în domeniu pot efectua aceste activități fără autorizarea cerută de lege, urmând ca solicitarea să fie înaintată de îndată ce este posibil, dar nu mai târziu de 48 de ore.

Operatorii și furnizorii de servicii poștale, precum și cei de rețele de comunicații electronice, au obligația de a transmite de îndată procurorului, la solicitarea acestuia, informațiile necesare identificării persoanelor suspecte de pregătirea sau de săvârșirea actelor de terorism.

d. Potrivit Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea infracțiunii de spălare a banilor sau de finanțare a actelor de terorism, în scopul strângerii de probe sau al identificării făptuitorului, pot fi dispuse de judecător, potrivit Codului de procedură penală, punerea sub supraveghere, interceptarea sau înregistrarea comunicațiilor.

e. În temeiul Legii nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, când există date sau indicii temeinice că o persoană care pregătește comiterea unei infracțiuni privind traficul de persoane sau care a comis o asemenea infracțiune folosește sisteme de telecomunicații ori informatice, organul de urmărire penală poate, cu autorizarea procurorului, să aibă acces, pentru o perioadă determinată, la aceste sisteme și să le supravegheze. Dispozițiile din Codul de procedură penală se aplică în mod corespunzător.

f. Potrivit Legii nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, când sunt indicii temeinice că o persoană care pregătește comiterea unei infracțiuni privind traficul de droguri sau care a comis o asemenea infracțiune folosește sisteme de telecomunicații sau informatice, organul de urmărire penală poate, cu autorizarea procurorului, să aibă acces pe o perioadă determinată la aceste sisteme și să le supravegheze. Dispozițiile din Codul de procedură penală se aplică în mod corespunzător.

g. Legea nr. 508/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea în cadrul Ministerului Public a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism dispune că atunci când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea uneia din infracțiunile de competența Direcției, în scopul strângerii de probe sau al identificării făptuitorului, poate fi dispusă punerea sub supraveghere, interceptarea sau înregistrarea comunicațiilor. Măsura poate fi dispusă de judecător, în condițiile Codului de procedură penală.

h. Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție dispune că, atunci când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea unei

infracțiuni de corupție, în scopul strângerii de probe sau al identificării făptuitorului, procurorul poate să autorizeze motivat, pe o durată de cel mult 30 de zile, punerea sub supraveghere sau interceptarea comunicațiilor. Pentru motive temeinice autorizarea poate fi prelungită, în aceleași condiții, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile. Durata maximă a măsurilor autorizate este de 4 luni. În cursul judecătii, instanța poate dispune prelungirea măsurilor, prin încheiere motivată. Acestor măsuri le sunt aplicabile dispozițiile corespunzătoare din Codul de procedură penală.

i. Conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 43/2002 privind Departamentul Național Anticorupție, când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea uneia dintre infracțiunile de corupție, în scopul strângerii de probe sau al identificării făptuitorului, poate fi dispusă punerea sub supraveghere, interceptarea sau înregistrarea comunicațiilor. Măsura poate fi dispusă de judecător, potrivit Codului de procedură penală.

7. Caracterul arbitrar și disproporționat al ingerinței statului în privilegiul confidențialității relației dintre client și avocat

a. Din analiza cadrului normativ în vigoare, cu privire la ingerințele autorităților publice în privilegiul confidențialității raporturilor dintre avocat și client, deci în dreptul la un proces echitabil (dreptul la apărare) și în dreptul la respectarea vieții private (respectarea vieții private, a domiciliului și a corespondenței), se pot trage mai multe concluzii.

b. În primul rând, cadrul normativ este dispersat, format din multe legi speciale, fără a exista o reglementare unitară. Mai mult, soluțiile sunt contradictorii, cauzate de evoluția concepțiilor legiuitorului în materie și de neabrogarea expresă a normelor anterioare contrare.

Multe acte normative conțin dispoziții vagi, imprecise, care nu pot constitui o lege previzibilă în sensul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

În egală măsură, legile conțin extrem de puține garanții împotriva arbitrariului. Nu de puține ori, autorizații privind ingerințele în privilegiul confidențialității sunt date de procuror, nu de judecător, iar procurorul nu este nici independent, nici imparțial. El este parte acuzatoare în proces și are tot interesul să valorifice informațiile obținute în sprijinul acuzării și în defavoarea apărării.

De asemenea, garanțiile privind protecția confidențialității informațiilor obținute de autoritățile publice sunt insuficiente, iar cele privind distrugerea și controlul distrugerii informațiilor care nu (mai) sunt necesare sunt aproape inexistente.

Extrem de grav, chiar și atunci când autorizația este dată de un judecător (*a fortiori* atunci când ea provine de la procuror), ingerința în privilegiul confidențialității se realizează de procuror sau de organe aflate sub conducerea procurorului. Or, în concret, este vorba chiar de procurorul de caz, care efectuează sau conduce urmărirea penală și care va întocmi rechizitoriul (act de acuzare) și eventual chiar va ocupa scaunul Ministerului Public în ședințele de judecată. În acest mod însă, informațiile obținute de la avocat (fără voia sau știința acestuia) pot privi indiscutabil

chestiuni relative la mijloace de probă în apărare, strategii și tactici legale ale avocatului de apărare a clientului său. Având toate aceste informații, procurorul va dispune de un avantaj enorm față de apărare, iar principiul egalității armelor și, deci, al procesului echitabil este iremediabil vătămat.

Prin carență, nicio dispoziție legală nu impune ca ingerințele în privilegiul confidențialității să se realizeze de un organ distinct de organul de acuzare (sau, la limită, măcar de alt procuror decât cel însărcinat cu rezolvarea cazului, deși această situație ar ridica oricum mari dubii, pornind de la principiul unicității Ministerului Public) și care să filtreze informațiile și să transmită acuzării numai informațiile privind cu adevărat mijloace de probă în procesul penal, iar nu și cele relative la tactica legală de apărare utilizată de avocat.

Nu fără o semnificație deosebită este și situația în care fie clientul, fie avocatul, fie niciunul dintre aceștia nu cunosc existența ingerinței, nici măcar după ce păstrarea secretului nu se mai justifică, astfel că nu pot exercita niciun fel de căi de atac și nu pot obține verificarea legalității ingerinței și, dacă este cazul, protecția drepturilor care le-au fost încălcate.

c. În al doilea rând, în unele ipoteze este discutabil scopul legitim al ingerinței sau acesta este pur și simplu inexistent.

Astfel, textele legale nu fac în general o distincție imperativă, în special atunci când impun (uneori chiar expres) suprimarea privilegiului confidențialității.

Există o diferență fundamentală între situația în care un avocat ia cunoștință de la clientul său de informația că acesta se pregătește să comită o infracțiune gravă și ipoteza în care față de clientul său se efectuează deja urmărirea penală și/sau acesta a fost deja pus sub acuzare și/sau acesta a fost deja trimis în judecată. În această a doua situație, avocatul află informații de la clientul său în vederea pregătirii apărării, dar generalitatea și redactarea nediferențiată a unor texte legale dau impresia că secretul profesional nu ar exista nici măcar acum, ceea ce este absurd.

d. În sfârșit, aspectul cel mai evident este că, de multe ori, ingerința nu este necesară într-o societate democratică.

Astfel, nu întotdeauna se cere ca ingerința să răspundă unei nevoi sociale imperioase, iar cerința proporționalității lipsește în mod general dintre condițiile exprese ale legii, chiar dacă unele elemente ale sale sunt prevăzute. Mai mult, obligația de motivare obiectivă și convingătoare din partea organului care decide ingerința nu există întotdeauna în mod clar.

Un exemplu evident ar fi cazul în care un client își consultă avocatul într-o problemă privind un accident de autovehicul, o autorizație de extindere a unei construcții sau o servitute de trecere, când avocatul va fi obligat, la cererea organelor fiscale locale, să le pună la dispoziție informațiile privind proprietarul, pe care le-a aflat în exercitarea profesiei și sub protecția privilegiului confidențialității. Ca să nu mai amintim de situația în care respectivul client s-ar afla într-un litigiu cu organul fiscal respectiv, iar avocatul său ar trebui să devină „informatorul” (gratuit, dar obligat al) adversarului său din proces.

e. În concluzie, de multe ori ingerințele permise de legislația română în privilegiul confidențialității raporturilor dintre client și avocat sunt prevăzute de acte normative insuficient de clare, care nu conțin garanții împotriva arbitrariului, care nu urmăresc mereu un scop legitim și care nu sunt necesare într-o societate democratică, în special prin prisma exigenței proporționalității.

În acest mod, ingerințele se transformă într-o violare a drepturilor omului.

Situația este cu atât mai gravă cu cât nu ne găsim în prezența unei singure legi, care ar putea avea un caracter izolat sau de accident, ci a unei multitudini de reglementări, figurând atât în dreptul comun, cât și în numeroase legi speciale.

Drept consecință, principiul privilegiului confidențialității, afirmat formal de Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat și de Statutul profesiei de avocat, este de cele mai multe ori golit de orice conținut, textul rămânând literă moartă în fața excepțiilor ample și numeroase.

Ne găsim aici în prezența unei concepții totalitare, profund anti-democratice, care nu mai păstrează justul echilibru între drepturile individuale și interesele generale ale societății, ci anihilează practic drepturile individuale.

Sub masca apărării interesului public, este însă oricând posibil ca organele de stat cu funcții represive să distrugă democrația, dacă preeminența dreptului și drepturile omului sunt ignorate.